

Pieter de Ruyter, circa 1866.

Jan en Kees Konijn – Jan Konijn was een neef uit de Beemster. Beiden zijn waarschijnlijk tegelijk in dienst getreden. Cornelis (Kees) Konijn vermoedelijk links op de foto.

melkverkoper en verhuisde achter-eenvolgens van Nieuwstraat C148 naar Bultstraat C91 en Westerstraat E234. Zijn echtgenote overleed aldaar op 26/2/1898, Piet overleed op 25/1/1906, nog net geen 66 jaar oud. ■

Dit is het eerste deel van een tweeluik van de hand van Pieter Hartog. Het tweede deel zal in het najaarsnummer verschijnen.

WERELDWINKEL PURMEREND BESTAAT 50 JAAR

Van buttonverkoop op bakfiets naar fair trade cadeauwinkel

tekst: Linda Kas

Op 13 mei 2021 bestaat de Wereldwinkel in Purmerend 50 jaar.

De winkel is niet meer weg te denken uit de binnenstad, op het hoekje 'Achter de Kerk'. Een klein gezellig winkeltje met cadeauartikelen uit allerlei windstreken.

Maar weinig mensen weten dat de Wereldwinkel is ontstaan uit onvrede over de handel in de wereld en dan vooral de uitbuiting van de Derde Wereldlanden. Voor dit artikel haalden oudgedienden Leo Geldof, Meindert Schaap en Bert Bakker herinneringen op. Ze waren er niet bij vanaf het eerste uur, maar kunnen alles vertellen over de geschiedenis. Laten we beginnen bij het begin.

Actie voeren met bakfiets

Op de handelsconferentie in New Delhi in 1968 vroegen de Derde Wereldlanden een kans om hun producten op de Westerse markt te kunnen verkopen. Toen daar niet naar werd geluisterd, riep een Nederlandse journalist op om derdewerldwinkels te beginnen om toch iets te kunnen

De winkel is tegenwoordig gevestigd Achter de Kerk 5. Marja Nuijens helpt een klant.

doen. Op 1 april 1968 werd de eerste Wereldwinkel geopend in Breukelen. Twee jaar later stond de teller al op 140 winkels.

In 1971 opende de winkel in Purmerend haar deuren. Al was er in het begin nog helemaal geen pand. Rietsuiker, koffie en rijst werden verkocht vanaf een bakfiets. Daarvoor was geld bij elkaar gesprokkeld tijdens de oprichtingsvergadering. Maar eigenlijk draaide het allemaal om voorlichting. Vanaf de bakfiets werden mensen ervan bewust gemaakt dat er geen eerlijke handel was met de Derde Wereld. Armoede en uitbuiting waren niet eerlijk en daar moest iets tegen worden gedaan. Er werden buttons verkocht en folders meegegeven.

De Wereldwinkel op Padjedijk.

Vijf maanden later kwam er op Padjedijk een winkel beschikbaar. Vanuit daar werden verschillende acties op touw gezet. In 1973 werd bijvoorbeeld actiegevoerd tegen Angola-koffie, martelingen (samen met Amnesty), de apartheid in Zuid-Afrika en onderdrukte Surinamers. Ook was er een actie voor het Medisch Comité Vietnam. Dat laatste viel niet in goede aarde bij gevluchte Vietnamezen uit het zuiden. Ze waren boos op de Wereldwinkel omdat er Vietnam-buttons werden verkocht en actiegroepen in het pand mochten vergaderen. Bert: “De Wereldwinkel was namelijk in de tussentijd een heus ‘actiecentrum’ geworden. Ondanks alle acties was de omzet in 1973 toch nog bijna

zesduizend gulden, met een schone winst van 65 gulden. Uiteindelijk ging het in het begin niet om het maken van winst, maar meer om voorlichting en bewustwording. Dat is later pas veranderd.”

Steun aan goede doelen

Meindert is nu 83 en kan zich nog goed herinneren hoe hij begin jaren 70 bij de Wereldwinkel kwam. “Via mijn werk kende ik iemand die lid was van Amnesty. Ze vertaalde brieven die mensen schreven aan politieke gevangenen in Chili. Op haar verzoek ging ik schrijven met een Chileense familie en ben zelfs op Spaanse les gegaan zodat ik de brieven zelf kon lezen.” Amnesty vergaderde in de Wereldwinkel en daarvoor kwam Meindert op het idee om daar als vrijwilliger te beginnen. Later maakte hij kennis met twee Chileense families uit Purmerend. “Dat was heel bijzonder. Niet alleen om hun gewoontes; ik vond hun salsamuziek ook heerlijk. Ze wilden bij de Wereldwinkel hun verhaal kwijt. Ze zagen in ons de kans om in hun land veranderingen voor elkaar te krijgen. We discussieerden in onze vergaderingen over welke groepen steun van ons kregen.

V.l.n.r. Bert Bakker, Rinus van der Molen, Leo Geldof, Tonnie Sziklai, Cor Kalf en Michiel de Jong.

Voor al in de jaren tachtig, toen er meer geld in het laatje kwam, steunde de Wereldwinkel kleine projecten. Zo konden bijvoorbeeld boeren in Oeganda met financiële steun tilapiavijvers aanleggen toen er geen vlees meer beschikbaar was. Naast de nodige investeringen aan het gebouw, ging al het geld naar goede doelen. En dat is vandaag de dag nog steeds zo. De Wereldwinkel geeft elk jaar een groot deel van de winst aan goede doelen die zich inzetten voor onderwijs en het bestrijden van armoede. Gelukkig is dat tegenwoordig meer dan vroeger. Zeker als je bedenkt dat de omzet van de eerste echte verkoopdag in 1971 tweehonderd gulden was. Dat was toen trouwens een enorm succes, maar niet te vergelijken met nu natuurlijk.

Van buttons naar cadeauwinkel

Bij al die discussies over acties en bewustwording kreeg het werk van de wereldwinkels – namelijk producten verkopen – bijna geen aandacht. De meeste vrijwilligers zagen verkoop meer als middel in hun strijd voor rechtvaardigheid. Maar juist het runnen van de winkels was de bindende factor. De Vereniging van Wereldwinkels besloot daarom eind jaren zeventig dat verkoop een doel op zich werd. Natuurlijk wel om de politieke strijd te steunen. Er werden

naast koffie, rijst en suiker nu ook kleden, kussens, beelden en tassen verkocht. Waar vroeger een van de oprichtsters, Cor Kalf, nog brieven schreef naar de kerk en de voorzitter van de Tweede Kamer om geld te vragen, werd er nu in de winkel steeds meer geld verdiend. Bij het 25-jarig bestaan zei Cor: “De koffie is bijzaak. Het gaat om het verhaal erachter. Blijf dat benadrukken, anders zak je weg en ben je binnen de kortste keren een boetiekje.” Ze vertelde toen ook dat ze de veranderingen wel eens betreurde, maar er wel in meeging. “De tijd was vroeger anders. We waren feller. De klanten die in onze winkel kwamen, werden bijna besprongen. Dat is gelukkig voorbij. We zijn milder geworden en dat moet ook omdat je vriendelijk moet blijven.” Cor voorspelde dat de Wereldwinkels over nog eens 25 jaar overbodig zouden zijn. Daar zijn Leo, Meindert en Bert het niet met eens. “De Wereldwinkels hebben er zeker voor gezorgd dat er nu ook in de supermarkten en andere winkels veel meer eerlijke producten worden verkocht, zoals Tony’s Chocolonely en Max Havelaar koffie. Maar overbodig, nee zeker niet. We zijn er nog niet, we moeten het verhaal blijven vertellen.”

Cadeaus met een verhaal

Ook al werd de Wereldwinkel steeds meer een cadeauwinkel, het fair trade verhaal is altijd het belangrijkste gebleven. Dat was het doel van de Wereldwinkels: ervoor zorgen dat producten uit de Derde Wereld voor een eerlijke prijs bij de mensen komen. Ze betalen die eerlijke prijs aan de producenten zodat zij een goed bestaan kunnen opbouwen. Het gaat dan om voor ons normale dingen als een huis, eten, opleiding en medische zorg. Ook krijgen de makers advies om hun producten te verbeteren en hulp bij het ontwikkelen van hun bedrijf. Als je iets koopt in de Wereldwinkel help je daar dus aan mee. Er is voor ieder wat wils. Artikelen voor in huis, zoals beelden, kussens, glaswerk, kookboeken,

schalen en een vaste voorraad ‘food’. Dat zijn natuurlijk koffie, thee en suiker, maar ook curry’s. Daarnaast verkoopt de Wereldwinkel wenskaarten, sieraden en cadeaus die symbool staan voor geluk en spiritualiteit. Als je de winkel binnengaat, heb je wel even de tijd nodig om te snuffelen in het uitgebreide assortiment. De vrijwilligers kunnen over de meeste artikelen iets vertellen over de maker en het product zelf. Die persoonlijke benadering is juist de charme van de Wereldwinkel en maakt hier winkelen zo bijzonder.

Tegenwoordig is de Wereldwinkel vooral een cadeauwinkel.

Weg met de geitenwollen sokken De Wereldwinkel Purmerend gaat natuurlijk wel met zijn tijd mee. De winkel wordt mooi ingericht en de etalages zijn een lust voor het oog. Toch heeft de wereldwinkel bij sommige mensen nog het stempel geitenwollen sokken. Leo: “Die dragen we al lang niet meer hoor. Bij de Wereldwinkel werken bevlogen en enthousiaste vrijwilligers. Ze hebben een sociaal hart en zijn betrokken bij de producenten. Als wij meer verkopen, hebben zij een beter bestaan. Daar gaat het om. De geest van Cor Kalf waart hier dus nog steeds rond, maar dan anders.” Het gaat er nu inderdaad wel anders aan toe. Vroeger betaalde je zeven gulden vijftig om lid te mogen worden. Lid

worden was helemaal niet makkelijk. Bert: “Als de sollicitatiecommissie het gevoel had dat je alleen winkeltje kwam spelen, dan werd je zonder pardon afgewezen.” Dat is nog steeds wel zo, maar de vrijwilligers betalen geen contributie meer. Ook meld je je nu vrijwillig aan bij een werkgroep, vroeger was dat verplicht. En als je toen een vergadering miste, dan was het einde oefening. Zo streng is het gelukkig niet meer. Dat wil trouwens niet zeggen dat er nu met de pet naar wordt gegoooid. De vergaderingen worden goed

bezocht en de medewerkers denken graag mee op allerlei terreinen. Van die betrokkenheid kunnen ze in het bedrijfsleven misschien nog wat leren! En waar vroeger de bakfiets en kraampjes gebruikt werden om de boodschap te verspreiden, is daar nu social media voor. Wereldwinkel Purmerend heeft een eigen website, digitale nieuwsbrief en pagina’s op Facebook en Instagram waar regelmatig leuke nieuwtjes worden gedeeld zoals nieuwe artikelen, maandaanbiedingen en vacatures.

Een mooie plek in ‘het stadje’

Zoals gezegd, begon de Wereldwinkel met een bakfiets. In oktober 1971 werd de bakfiets ingeruild voor een pand op Padjedijk dat beschikbaar

Heropening winkel Achter de Kerk na verbouwing (1994). Bij de heropening werd het lied gezongen: "Zuivere koffie moet je schenken, aan de Derde Wereld moet je denken".

werd gesteld door schoenmaker Kroon. Bij de opening werd gratis koffie geschonken en er stond een pop voor de deur, aangekleed als uitgebuite koffieboer (foto p.40 links). In augustus het jaar daarop verhuisde de Wereldwinkel naar het Katho-

lieke pandje aan de Kaasmarkt. De verbouwing kostte dertienhonderd gulden. Een bedrag dat links en rechts bij elkaar werd verzameld. Door de komst van theater De Purmaryn moest ook van deze plek afscheid worden genomen. In 1988

Aanvankelijk lag de nadruk op de verkoop van koffie.

Noodwinkel voor Wereldwinkel

Noodwinkel tijdens verbouwing 2005 Er werd gratis koffie geschonken aan de klanten

kwam de Wereldwinkel op de plek waar hij nu zit: Achter de Kerk. Het gebouw is van de diaconie van de Protestantse Gemeente Purmerend en staat bekend als 'De Huisjes'. Aan de buitenkant kun je nog steeds zien dat het drie huizen naast elkaar zijn. In het winkelgedeelte zat vroeger een hengelwinkel. Verschillende verbouwingen vonden plaats. Dat ging niet altijd even makkelijk. Omdat het een monumentaal pand is, moest overal toestemming voor worden gevraagd van Monumentenzorg. Zo kwam er in 2011 nog een extra etalageraam. Na verschillende grote verbouwingen is de winkel geworden zoals hij nu is: een gezellige en sfeervolle winkel waar je de mooiste cadeaus kunt kopen. De Wereldwinkel heeft zich steeds aangepast aan de tijd, maar één ding blijft bij het oude: een webshop kan nooit het enthousiasme en de persoonlijke aandacht van de vrijwilligers vervangen. Je bent van harte welkom voor een bezoekje aan de Wereldwinkel Purmerend (Achter de Kerk 5)! ■

